

АТОМНИК

України

ГАЗЕТА ПРОФЕСІЙНОЇ СПІЛКИ ПРАЦІВНИКІВ
АТОМНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ТА ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

№13 (1215) 25 червня 2026 року
Заснована 1 грудня 2000 року

ЮРИДИЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Віктор Шаповалов розповідає про встановлення факту народження та смерті на окупованих територіях

сторінка 2-3

ЛІДЕРСЬКА ПОЗИЦІЯ

Інтерв'ю з головою ОМ ППО Дирекції НАЕК «Енергоатом» про його професійний і профспілковий шлях

сторінка 3

ПОГЛЯД ЗСЕРЕДИНИ

Книга Наталії Будянської «Битва за Енергодар» — це розповідь про перші дні втрогнення і спротив

сторінка 4

ПРИВІТАННЯ

Конституційні гарантії праці — наш пріоритет

Дорогі друзі!

Від щирого серця вітаю вас з одним із найважливіших державних свят — Днем Конституції України. Цьогоріч 28 червня Основному Закону України, який закріпив демократичні цінності, права і свободи громадян, визначив засади державного устрою та став символом незалежності й суверенітету, виповнюється 30 років.

Конституція є не просто юридичним документом. Вона уособлює прагнення українського народу до свободи, справедливості, гідності та верховенства права. Саме на цих засадних поняттях ґрунтується розвиток країни, захист людини праці та соціальний діалог між працівниками, роботодавцями й державою.

Завдання профспілкового руху — захист конституційно гарантованих трудових прав, права на безпечні умови праці, соціальний захист співробітників, професійний розвиток і гідну оплату праці.

Під час запеклої боротьби за існування нашої держави і нашого народу це завдання

стає в рази складнішим. Як зробити внесок у Перемогу? Як знайти баланс між інтересами працівників та інтересами держави, що воює? Як зберегти соціальну складову в державі у повоєнний період?

Пошук відповідей на ці питання триває у щоденній наполегливій роботі. Що голосніше в цьому процесі на державному рівні лунатиме голос профспілок — то більшою є надія на те, що Україні вдасться не лише зберегти, а й примножити здобутки, які роблять державу по-справжньому орієнтованою на людину.

У святковий день хочу всім вам побажати міцного здоров'я, добробуту, родинного тепла, професійних успіхів і втілення спільної мрії — торжества справедливості. Найвищою її мірою буде перемога над агресором і реалізація українських конституційних принципів на всіх конституційно закріплених українських територіях.

З повагою
Валерій МАТОВ, Голова Атомпрофспілки

ПРОФСПІЛКОВА РОБОТА

Зона відчуження: плідний діалог триває

16 червня відбулася робоча зустріч представників Атомпрофспілки та ДАЗВ за участі керівників та очільників ППО підприємств Зони відчуження. Що було на часі?

ЗАСПОКОЇТИ ПРАЦІВНИКІВ ЩОДО РЕОРГАНІЗАЦІЇ

Перший блок обговорення стосувався перетворення державних підприємств на державні некомерційні товариства, здійснюваного згідно з урядовою реформою.

Зокрема, наказом ДАЗВ розпочато перехід до нової організаційної форми ДСП ЧАЕС і ДСП ЦППРВ. Атомпрофспілка висловила переконання в тому, що в роботі комісії із перетворення підприємств мають брати участь представники первинних профспілкових організацій, і виклала перелік правових позицій, на основі яких має здійснюватися перетворення. Йдеться про безперервність трудових відносин,

збереження трудового та спеціального стажу, збереження чинності результатів атестації робочих місць за умовами праці, збереження пільг, компенсацій та гарантій, продовження дії колективного договору, забезпечення безперервності функціонування об'єкта критичної інфраструктури, участь спільчан у реорганізації.

Сторона ДАЗВ запевнила в тому, що реорганізація підприємств (як ДСП ЧАЕС і ДСП ЦППРВ, так і тих установ, які в майбутньому змінюватимуть організаційну форму) не матиме жодних негативних наслідків для працівників, і погодила участь представників атомпрофспілкових організацій у цьому процесі.

Вдалося досягти згоди й щодо участі профспілкової сторони в розробці статутів реорганізованих підприємств. Напрацювання документів має здійснюватися з урахуванням підготовлених юридичною службою Атомпрофспілки рекомендацій щодо врегулювання питань соціального

діалогу та представництва працівників і колективно-договірного регулювання у статутах державних некомерційних товариств.

ДОКУМЕНТАЛЬНО ОФОРМИТИ ПІДВИЩЕННЯ ЗАРПЛАТ

Наступне питання, яке стало у фокус уваги, стосувалося підвищення зарплат. Його умож-

ливило рішення Верховної Ради України про виділення коштів із резервних бюджетних фондів на потреби ЧАЕС.

Однак у далекосяжній перспективі спроможності держбюджету спрогнозувати неможливо. Тому для того, щоб зафіксувати наявні можливості для підвищення зарплат і водночас урахувати ймовірні зміни, було ухвалено рішення про підготовку додаткової угоди, яка доповнить основну Галузеву. Цей документ затвердить зарплати, які повинні бути не меншими, ніж є за коефіцієнтами, передбаченими в чинній Галузевій угоді. За наявності в підприємства фінансових можливостей виплати будуть більшими.

Проведена зустріч керівників ДАЗВ, ЧАЕС, Зони відчуження та Атомпрофспілки була сповнена розуміння того, що всі учасники соціального діалогу роблять спільну справу — і докладають зусиль для досягнення оптимального результату.

АТОМНИЙ СПОРТ

Сила, що об'єднує. Як спілчани виборювали перемоги на XXXII змаганнях Атомпрофспілки

Цьогорічні Всеукраїнські змагання колективів Атомпрофспілки стали не просто спортивною подією. У час, коли наша країна продовжує боротьбу за своє майбутнє, вони вкотре продемонстрували силу єдності людей, які щодня забезпечують енергетичну безпеку держави. Саме з таким настроєм відбулися XXXII змагання колективів Атомпрофспілки, які з 8 по 11 червня зібрала на гостинній Буковині понад 260 представників атомної галузі України.

На спортивних аренах зустрілися представники Запорізької, Рівненської, Хмельницької та Південноукраїнської АЕС, Атоменергомашу, Аварійно-технічного центру, Атомремонтсервісу, дирекції АТ «НАЕК «Енергоатом», Чорнобильської АЕС та Східного об'єднання організацій профспілки.

УРОЧИСТЕ ВІДКРИТТЯ

Святкова атмосфера панувала вже під час відкриття змагань. Учасників привітали Голова Атомпрофспілки Валерій Матов, заступник Міністра молоді та спорту України Сергій Тимофеев, перший заступник начальника Чернівецької ОВА

Віталій Бондар, голова ГО «ВФСТ «Україна» Наталія Омельчук, голова ЦФСК «Атом України» Павло Олещук та інші гості.

Серед присутніх також були заступник Голови Атомпрофспілки, голова первинної профспілкової організації АТ «НАЕК «Енергоатом» Сергій Снітков, директорка департаменту масового спорту та здоров'я нації Міністерства молоді та спорту України Лідія Юзвов, депутат Чернівецької обласної ради Іван Семенюк,

Закінчення на 2-й стор.

У СФЕРІ ВПЛИВУ АТОМПРОФСПІЛКИ
ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІДПРИЄМСТВА
МІНЕНЕРГО УКРАЇНИ,
МІНПРИРОДИ, МІНОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ТОЩО

АТОМНИЙ СПОРТ

Сила, що об'єднує. Як спілчани виборювали перемоги на XXXII змаганнях Атомпрофспілки

Закінчення.
Початок на 1-й стор.

начальник управління молоді та спорту Чернівецької ОДА Іван Гешко, голова ОМА, фахівець з питань молоді та спортивної роботи ЦК Атомпрофспілки Христина Левченко.

У своїх виступах гості говорили не лише про важливість спорту, а й про силу характеру, командності та взаємну підтримку — якості, без яких неможлива успішна робота атомної галузі.

ЧОТИРИ ДНІ БОРОТЬБИ, ХАРАКТЕРУ І СПОРТИВНОГО АЗОРТУ

Програма змагання охопила сім видів спорту: волейбол, мініфутбол, стрітбол, гирьовий спорт, настільний теніс, шахи та шашки.

У гирьовому спорті не було рівних команд! Рівненської АЕС. Спортсмени продемонстрували справжню міць і витривалість, залишивши позаду представників Південноукраїнської АЕС та СООП.

Інтелектуальні види спорту традиційно подавали чимало несподіванок. У шахах перемогу здобула команда Запорізької АЕС, яка впевнено провела турнірну дистанцію. Срібло вибороли представники Атоменергомашу, бронзу — команда ПАЕС.

У шашках-64 тріумфували спортсмени Південноукраїнської АЕС. Другими стали представники СООП, третіми — рівненські атомники.

Надзвичайно напруженими виявилися баталії за тенісними столами. Тут перемогу святкувала також команда ПАЕС, випередивши спортсменів Рівненської та Чорнобильської АЕС.

ВОЛЕЙБОЛ: ЕМОЦІЇ ДО ОСТАННЬОГО М'ЯЧА

Окрасою турніру традиційно стали волейбольні матчі. На майданчиках вирували справжні спортивні пристрасті, а доля окремих поєдинків вирішувалася буквально в кількох розіграшах.

У групі А чемпіонський характер продемонструвала команда ПАЕС, яка виборола золото. Срібні нагороди дісталися Хмельницькій АЕС, бронзові — Південноукраїнській.

У групі В емоційно перемогла команда дирекції АТ «НАЕК «Енергоатом», випередивши Чорнобильську АЕС та АТЦ.

За індивідуальні досягнення відзначені:

- кращий розігруючий гравець — Ігор Нікітчук (ХАЕС);
- кращий нападник — Андрій Нікулєников (ПАЕС);
- кращий гравець турніру — Іван Романчук (ПАЕС).

МІНІФУТБОЛ: БОРІТЬБА ДО ФІНАЛЬНОГО СВИСТКА

Не менш видовищними стали матчі з мініфутболу. На кожному полі точилася безкомпромісна боротьба, де команди демонстрували не лише технічну майстерність, а й справжній спортивний характер.

У групі А перемогу здобула команда ПАЕС. ХАЕС посіла II місце, а ПАЕС — III.

У групі В золоті нагороди виборола команда дирекції АТ «НАЕК «Енергоатом». Срібло дісталася Атоменергомашу, бронза — АТЦ.

Індивідуальні нагороди отримали:

- кращий бомбардир — Олександр Чутченко (ХАЕС);
- кращий воротар — Денис Жоров (ПАЕС);
- кращий гравець — Микита Міронов (ПАЕС).

СТРІТБОЛ: ШВИДКІСТЬ, ТОЧНІСТЬ І КОМАНДНА ВЗАЄМОДІЯ

Стрітбольні майданчики не поступалися футбольним за рівнем напруги. У стрітболі перемогла команда ПАЕС, яка у фіналі продемонструвала чудову взаємодію та холоднокровність у вирішальні моменти.

Друге місце посіла Хмельницька АЕС, третє — Дирекція АТ «НАЕК «Енергоатом».

Спеціальними відзнаками нагороджено:

- Олексія Рагузіна (ХАЕС) — «Кращий снайпер. Атомна точність»;
- Олександра Горюго (ПАЕС) — «Кращий захисник. Надійний захист»;
- Михайла Костюченка (ПАЕС) — «Кращий гравець. Енергія команди».

ПЕРЕМОГА, ЯКА СТАЛА РЕЗУЛЬТАТОМ КОМАНДНОЇ РОБОТИ

Коли завершилися останні матчі та були підраховані всі очки, настав найочікуваніший момент — оголошення загальнокомандних результатів.

III місце виборола команда ХАЕС.

II місце отримали спортсмени ПАЕС.

А головний кубок XXXII Всеукраїнських змагань колективів Атомпрофспілки заслужено підняла над головою команда Південноукраїнської

Приємно відзначити, що у змаганнях брали активну участь спілчани ППО ЗАЕС. Попри окупацію Енергодара і найбільшої АЕС Європи працівники гуртуються і долучаються до профспілкових заходів.

БІЛЬШЕ, НІЖ СПОРТ

Чотири дні змагань вкотре довели: атомники вміють перемогти не лише у виробничих завданнях. Тут, на спортивних майданчиках Буковини, народжувалися нові дружні зв'язки, зміцнювався командний дух і відчувалася справжня єдність великої атомної родини.

У кожному забитому м'ячі, кожній виграній партії, кожному піднятому кілограмі було щось більше за спортивний результат — віра у власні сили, підтримка товаришів і впевненість у спільному майбутньому.

А тому головною перемогою XXXII змагань Атомпрофспілки стала не лише турнірна таблиця. Головною перемогою стала згуртованість спілчан-атомників, які щодня тримають енергетичний фронт країни та доводять: разом ми сильніші.

Символічно прозвучали наприкінці слова вдячності Збройним Силам України. Саме завдяки нашим Захисникам і Захисницям атомники змогли зібратися разом, змагатися, радіти перемогам і вкотре відчути силу єдності великої української команди.

Марічка СМЕРЕКА

Понад
260
спілчан-представників
атомної галузі України
взяли участь
у XXXII Всеукраїнських
змаганнях колективів
Атомпрофспілки

атомної електростанції, яка продемонструвала найбільш стабільні результати одразу в кількох видах спорту.

Особливими оплесками учасники привітали Максима Політаєва з Атоменергомашу — учасника бойових дій, якого нагородили Почесною грамотою.

ЮРИДИЧНА ЕКСПЕРТИЗА

В Україні є чіткі правила, за якими можна офіційно підтвердити ці події на ТОТ. Основні положення закріплені у Цивільному процесуальному кодексі України та Законі України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

Закон прямо визначає: будь-які документи, видані так званими органами влади на окупованих територіях, не мають юридичної сили в Україні.

Це означає, що свідоцтво про народження чи смерть, отримане там, не можна використати для оформлення українського свідоцтва.

За нормами Женевських конвенцій окупаційна влада не має права змінювати правовий статус території та видавати документи, які створюють юридичні наслідки для іншої держави.

Варто пам'ятати: якщо документ не визнається в Україні, він не матиме сили і за кордоном. Часто люди думають: «Якщо в Україні не приймають, то, можливо, за кордоном приймуть». Це помилка. Більшість іноземних держав орієнтуються на офіційну позицію України

та міжнародне право, тому такі свідоцтва там теж вважаються недійсними.

Єдиний спосіб вирішити проблему — це звернутися до українського суду із заявою про встановлення факту народження чи смерті. Суд розглядає такі справи у спрощеному порядку, але потрібно надати докази: копії документів, медичні довідки, свідчення очевидців тощо.

Після рішення суду ви зможете звернутися до ДРАЦСу та отримати офіційне українське свідоцтво, яке визнається на всій території України та за кордоном.

Коли необхідно звертатися до суду для встановлення факту народження та смерті на окупованих територіях?

Звернення до суду про встановлення факту народження чи смерті на тимчасово окупованій території потрібне у випадках, коли ви не можете отримати офіційний український документ у звичайному порядку.

Це трапляється, якщо:

- подія (народження або смерть) відбулася на території, яка на момент події перебувала під окупацією;

- у вас є лише документи, видані окупаційними органами, або взагалі немає жодних документів;

- ДРАЦС відмовив у реєстрації через відсутність належних підтверджень.

Найчастіше необхідність звернення до суду виникає у таких ситуаціях:

- оформлення свідоцтва про народження для дитини, щоб отримати паспорт чи виїхати за кордон;
- підтвердження факту смерті для відкриття спадщини або оформлення пенсії у зв'язку з втратою годувальника;
- отримання державної допомоги чи соціальних виплат, які потребують офіційних документів українського зразка.

У таких випадках суд встановлює сам факт події, а його рішення стає підставою для державної реєстрації в Україні.

Важливо: тягнути з поданням заяви не варто, особливо якщо вам потрібно оформити документи для виїзду за кордон, оформлення спадщини, отримання соціальних виплат чи допомоги.

Хто і куди має право подати заяву про встановлення юридичного факту?

Право на звернення мають:

- батьки — якщо потрібно оформити свідоцтво про народження дитини;
- родичі — якщо потрібно підтвердити факт смерті близької людини чи іншу подію;
- законні представники або адвокати — за довіреністю, якщо особа не може звернутися особисто (наприклад, перебуває за кордоном або в лікарні).

Заява про встановлення факту народження чи смерті особи на тимчасово окупованій території України може бути подана до будь-якого суду на території України. Така заява подається до суду за місцем проживання заявника. Якщо заявник перебуває за кордоном, підсудність визначає Верховний Суд. У випадках, коли робота суду за місцем проживання неможлива через воєнний стан чи окупацію, справу може розглядати інший суд, визначений у спеціальному порядку.

Які документи та докази необхідні для суду для встановлення факту народження та смерті на окупованих територіях?

Встановлення факту народження та смерті

ЛІДЕРСЬКА ПОЗИЦІЯ

«Успіх — це завжди робота команди»

Василь Крюков — провідний інженер відділу кадрової політики та розвитку персоналу департаменту управління персоналом дирекції з управління людськими ресурсами Виконавчої дирекції з персоналу НАЕК «Енергоатом», голова організації молоді ППО Дирекції НАЕК «Енергоатом». Його історія — про шлях від вантажника до людини, яка сьогодні допомагає молодим працівникам знаходити себе в професії та профспілкового русі. Про відповідальність під час війни, силу команди та людей, заради яких варто виходити за межі посадових інструкцій, — у нашій розмові.

■ Василе, твоя історія в енергетиці почалася зовсім не з керівної посади.

— Так, мені було 17. Я прийшов працювати вантажником. Потім був водієм. Чесно кажучи, я ніколи не сприймав ці етапи як щось тимчасове чи другорядне. Саме там я побачив справжнє життя підприємства.

Коли працюєш вантажником, дуже швидко починаєш розуміти цінність будь-якої роботи. А коли працюєш водієм — знайомишся з людьми. І це, мабуть, найцінніше, що я отримав. Я об'їздив майданчики, спілкувався з працівниками, бачив різні колективи. Мені завжди були цікаві люди. Їхні історії, їхні проблеми, те, чим вони живуть. Думаю, саме тоді й почалося моє усвідомлене знайомство з профспілкою.

■ Ти часто говориш про людей. Це справді головне?

— Для мене — так. Я взагалі переконаний, що поганих людей практично не буває. Кожен має свої обставини, свої труднощі, свої сильні сторони. Просто когось потрібно вислухати, когось — підтримати, а комусь слід допомогти знайти своє місце в колективі.

Мені ніколи не була близька історія про роботу «від восьмої до п'ятої». Є люди, які відпрацювали день і забули про підприємство до завтра. Це нормально. Але я так не можу. Мені хочеться, щоб у роботі залишалося щось людське. Щоб після робочого дня залишалися друзі, спільні проекти, спогади, нові знайомства.

■ Саме тому ти пішов у молодіжний рух?

— Напевно, так. Пам'ятаю один із перших фіналів конкурсу наукових доповідей. До Києва приїхала молодь з усіх майданчиків. Конкурс завершився, а я, замість того щоб їхати додому, повів хлопців і дівчат гуляти містом. Ми ходили набережною, спілкувалися, знайомилися.

І тоді я вперше побачив, наскільки важливо не просто провести захід, а створити середовище,

де люди можуть знайти однодумців. Саме з таких моментів і народжується справжня команда.

■ Як профспілковий лідер ти повинен мати сміливість брати на себе відповідальність.

— Не знаю, чи це про сміливість. Просто коли бачу, що щось потрібно зробити, то роблю. Коли ми починали відроджувати молодіжну організацію дирекції, я вже розумів, як організовувати заходи, поїздки, екскурсії. Перші маршрути прописував сам, домовлявся про транспорт, шукав локації. Мені це подобалося. Я взагалі люблю процес створення чогось нового.

■ Одним із найскладніших періодів для тебе став початок повномасштабної війни.

— Це був час, коли не можна було дозволити собі розгубитися. Я займався військовим обліком і питаннями бронювання. В якийсь момент роботи стало так багато, що день і ніч злилися

в один безперервний процес. Телефонували працівники зі станцій, молодіжні лідери, колеги. Хтось уже отримав повістку, хтось не розумів свій статус, хтось просто потребував пояснення.

Пам'ятаю ситуації, коли колеги дзвонили й казали: «Васю, нашого хлопця можуть мобілізувати, треба розбиратися». І тоді доводилося порушувати питання на різних рівнях, шукати механізми захисту працівників. І дуже допомогло те, що я знав людей особисто. Міг зателефонувати на майданчик, уточнити інформацію, зв'язати між собою потрібних людей. Іноді доводилося сперечатися, переконувати, доводити свою позицію.

■ Ти говориш про це дуже спокійно.

— Насправді було непросто. Але я зрозумів одну річ: профспілкова робота дуже загартовує. Вона вчить не боятися розмов із керівниками, обстоювати свою думку, брати на себе відповідальність. Мабуть, саме тоді я відчув, що можу впливати на ситуацію не лише як працівник, а й як представник людей, які довіряють тобі.

■ Сьогодні ти очолюєш комісію з виробництва та навчання Ради Голів ОМ. Чим тебе приваблює ця робота?

— Людьми. Особливо під час конкурсів професійної майстерності. Мене завжди захоплює момент, коли фахівці з різних майданчиків починають сперечатися про свою професію. Іноді дивись на це збоку й радієш: люди так люблять свою справу, що готові годинами доводити правильність кожного рішення! У такі моменти розумієш, який потужний потенціал у нашій галузі.

■ Що сьогодні є найбільшим викликом для молодіжного руху?

— Залучення нових людей. Не тому, що молодь байдужа, просто час змінився. У великому місті складніше зібрати людей разом. У кожного свої справи, графік, ритм життя. Тому я завжди намагаюся показати молодим працівникам не профспілку як структуру, а можливість: поїхати

дрібниць. Не з посад і посадових інструкцій, а з готовності підтримати одне одного. І якщо після всіх заходів, конференцій, конкурсів та нарад людям хочеться залишатися друзями, телефонувати одне одному й допомагати — отже, ми все робимо правильно.

■ Ти часто говориш про команду. Чи були люди, які вплинули на твій профспілковий шлях?

— Безумовно. Я взагалі не вірю в історії про успіх однієї людини. Коли ми відроджували молодіжну організацію Дирекції, поруч були ті, хто щиро вірив у цю справу. Один із них — Ярослав Наумчук, він фактично став рушійною силою відродження молодіжного руху після періоду затишшя. Саме він зібрав команду і переконав багатьох із нас долучитися.

Пам'ятаю і момент, коли обирали голову ОМ. Тоді між Ганною Заєць і Ярославом була дуже серйозна конкуренція. Я добре знав обох і бачив сильні сторони кожного. Зрештою Ярослав сам підтримав Ганну, віддавши за неї голос.

І тепер, озируючись назад, можу сказати: це було правильне рішення. Ганна дуже системно підійшла до розвитку молодіжної організації. Її юридичний досвід і вміння працювати з людьми багаті в чому допомогли нашій команді.

Профспілкова
робота загартовує
і вчить брати на себе
відповідальність

■ У кого ти сам вчився профспілкової роботи?

— Насправді в багатьох. Якщо мені потрібно розібратися в складному питанні, я не соромлюся запитувати. Можу зателефонувати Павлу Олещуку, поговорити з Христиною Левченко, звернутися до Ганни Заєць або колег з інших майданчиків.

Мені подобається підхід Павла Олещука. Він уміє пояснювати складні речі простою мовою, для мене це важливо. Я не люблю вдавати, що все знаю, якщо чогось не розумію — буду перепитувати доти, доки не зрозумію. Взагалі у профспілковій справі велика цінність — це можливість радитися одне з одним і чути різні точки зору.

■ Як вважаєш, чому молодим працівникам варто приходити в профспілку?

— Бо це про людей. Я завжди кажу новачкам: поїдьте хоча б раз на захід, який організовує Центральна рада ОМ Атомпрофспілки. Подивіться, як це працює зсередини. Там дуже швидко стає зрозуміло, що профспілка — це спілкування, нові знайомства, розвиток і можливість бути корисним.

У моєму житті саме так і сталося.

Марічка СМЕРЕКА

на окупованих територіях

До переліку можливих доказів належать:

- копії документів, виданих на окупованій території (навіть якщо вони офіційно не визнаються в Україні — суд може врахувати їх як додаткові докази);
- медичні довідки чи виписки з лікарень, навіть зроблені у приватному порядку;
- фото- та відеоматеріали, що підтверджують факт народження чи смерті;
- письмові свідчення очевидців, які були присутні при події;
- листування, записи дзвінків, повідомлення в месенджерах, де згадується подія;
- інші документи чи матеріали, що прямо або опосередковано підтверджують факт.

Які особливості є в розгляді справ про встановлення факту народження та смерті на окупованих територіях?

Категорія цих справ має особливості, які передбачені статтями 316–319 Цивільного процесуального кодексу України.

Якщо народження чи смерть сталися на тимчасово окупованій території або в зоні воєнного чи надзвичайного стану, згідно з ч. 1 ст. 317 Ци-

вільного процесуального кодексу України, заява може бути подана до будь-якого місцевого суду України, що здійснює правосуддя, незалежно від місця проживання заявника.

Право на подання заяви у справах про народження мають батьки, один з них, родичі, опікуни, піклувальники, особи, які утримують і виховують дитину, а також їхні представники. Якщо йдеться про встановлення факту смерті, звертатися можуть члени сім'ї померлого, їхні представники або інші заінтересовані особи, якщо від цього залежить їхнє право чи інтерес.

Такі справи є особливо важливими, оскільки йдеться про підтвердження подій, без яких люди не можуть реалізувати свої основні права — отримати свідоцтво про народження чи

смерть, оформити спадщину, соціальні виплати або документи для виїзду за кордон.

Саме тому закон встановлює спеціальний порядок: згідно з ч. 2 ст. 317 ЦПК України, вони розглядаються судом невідкладно з дня надходження заяви. Це означає, що суд не має права відкладати розгляд таких справ на невизначений час.

Рішення у справах цієї категорії підлягає негайному виконанню, навіть якщо подана апеляційна скарга. Суд також надсилає копію рішення до органу ДРАЦС для внесення запису про народження або смерть та видачі українського свідоцтва.

Що робити після отримання рішення суду про встановлення факту народження та смерті на окупованих територіях?

Отримання позитивного рішення суду про встановлення факту народження чи смерті — це лише один із кроків у процедурі. Саме рішення не замінює свідоцтва, а є підставою для його оформлення у державному органі.

Відповідно до ч. 5 ст. 317 ЦПК України, суд зобов'язаний негайно видати копію рішення учасникам справи та надіслати її до органу Державної реєстрації актів цивільного стану для внесення відповідного запису. Це означає, що після ухвалення рішення ви можете звернутися до ДРАЦСу та отримати офіційне українське свідоцтво про народження чи смерть.

На практиці варто особисто проконтролювати, щоб рішення дійсно надійшло до ДРАЦСу, та мати при собі його завірнену копію. Це допоможе уникнути затримок.

Після отримання свідоцтва ви зможете реалізувати свої права: оформити паспорт для дитини, відкрити спадщину, отримати соціальні виплати або вирішити інші юридичні питання.

Віктор ШАПОВАЛОВ,
юрист Атомпрофспілки

ПОГЛЯД ЗСЕРЕДИНИ

Книга як свідчення:
Наталія Будянська про «Битву за Енергодар»

Є історії, які неможливо написати одразу. Не тому, що бракує фактів. А тому, що їх занадто багато. Занадто багато болю, голосів, облич, недомовлених фраз і людських вчинків, які не вміщуються в суху хронологію. Саме так народжувалася документально-художня розповідь про перші дні повномасштабного вторгнення, спротив міста, оборону Запорізької АЕС і про людей, які опинилися в центрі подій світового масштабу — розповідає авторка.

РОЗКРИТИ СУТЬ СПРОТИВУ

Думка про те, що цю історію потрібно буде колись розповісти, у мене з'явилася на самому початку повномасштабного вторгнення. Нотатки велися щонаочі: фіксувалися хронологія, деталі, імена. Але блокнот залишився вдома, в окупованому Енергодарі.

Коли стало зрозумілим, що евакуація — це надовго, розпочалося відновлення перебігу подій на основі нових розмов: спогадів друзів, волонтерів, атомників, військових, людей, які стояли на блокпостах, носили їжу, допомагали штабу, виходили на мирні протести, тримали місто морально й фізично. Кожен, хто ніс мед, сало, ліпив пиріжки, різав тканину, варив обіди, стояв у черзі за хлібом для хлопців, віддавав свої термоси, дощовики, взуття чи в'язав шкарпетки, — теж герой. Але книга мала бути не просто переліком добрих справ. Вона мала передати суть спротиву.

Світ бачив тисячі людей на головній дорозі, що веде до Енергодара. Відео мирних протестів розлетілися міжнародними ЗМІ і стали символом української незламності. Але майже ніхто не бачив того, що залишилося поза кадром: нічних нарад, імпровізованої оборони, взаємної підтримки, розгубленості — і водночас неймовірної здатності діяти. Адже протест — це не тільки момент, коли люди виходять на дорогу. Це ще й величезна внутрішня робота. Маленькі кроки, про які ніхто не знімає відео. І книга саме про це.

РОЗПОВІСТИ ПРО КОЖНОГО

Рішення писати давалося непросто: довго зупиняв страх когось не згадати, щось пропустити, не так розставити акценти.

До того ж герої, без яких неможливо було розповісти цю історію, довго залишалися недоступними: хтось воював, хтось був поранений, хтось пережив полон, хтось перебував в окупації. Деякі історії не можна було розповідати прямо — з міркувань безпеки. Деякі імена треба було приховати. Деякі епізоди — узгоджувати дуже обережно. Бо були речі надто особисті, доволі небезпечні, дуже живі.

Переломним моментом стала поїздка до Києва у вересні 2024 року. За один день відбувалося до десяти зустрічей. Люди говорили, згадували, передавали контакти інших свідків, телефонували одне одному зі словами: «Ти маєш це розповісти». Так окремі фрагменти почали складатися в цілісну картину. Мабуть, настав час, коли відболіло, і люди були готові говорити.

Стало зрозумілим, що вже немає права відступити. Люди відкрили свої серця. І ця довіра була сильнішою за всі сумніви.

ЗАФІКСУВАТИ ВСЮ БАГАТОГРАННІСТЬ

Я довго не могла знайти формат, як саме подати нашу історію. Безліч інтерв'ю, безліч розмов — і наживо, і телефоном — склалися як пазли. Кожен пам'ятав щось своє: уривок ночі, окрему фразу, звук, страх, рішення, яке тоді здавалося випадковим, а згодом виявлялося доленосним. І мені дуже не хотілося, щоб це перетворилося просто на перелік: у цей час сталося те, в цей — щось на ЗАЕС, в цей — у виконкомі. Бо війна не запам'ятовується датами й сухими фактами. Вона запам'ятовується людьми.

Саме тому хотілося показати не тільки загальну картину, а й ті окремі моменти, які закарбовуються в пам'яті назавжди. Наприклад, розповісти історію про те, як хлопці хотіли буквально з-під носа в окупантів вкрати танк. Або як людина, яка все життя була тихою й непомітною, раптом ставала тим, хто бере на себе відповідальність за інших. Мені було важливо простежити, як війна змінювала людей — не абстрактно, а всередині, по-живому.

ЗНАЙТИ ПОТРІБНИЙ РАКУРС

Хвилювало й питання про те, як розповісти про Енергодар так, щоб це не була ще одна, схожа на інші, історія про війну?

Бо ми прокинулися не від вибухів. Енергодар не зустрів перший ранок війни так, як багато інших міст України. Ми дізналися про вторгнення з новин. І в цьому була якась моторошна неральність: ніби війна вже почалася, але місто ще кілька годин жило звичним життям, не усвідомлюючи, що світ уже розколовся навпіл.

І лише коли я почала говорити з хлопцями, які випадково потрапили в Енергодар, зрозу-

міла, що на нашу історію варто поглянути з їхньої позиції. Вони бачили наше місто вперше. Вони не знали, яким воно було «до». Не мали спогадів, які заважають дивитися прямо. І саме через їхній погляд можна було б показати Енергодар так, щоб його побачила людина, котра ніколи там не була.

Щоб, відкривши книжку, читач зміг не просто прочитати про місто, а ніби пройти його вулицями. Зрозуміти, де були ті блокпости, чому саме ця дорога була важливою, який вигляд мала та площа, чому люди виходили саме туди. Щоб Енергодар перестав бути просто назвою в новинах — і став живим містом із живими людьми, які одного дня опинилися всередині історії, до якої неможливо було підготуватися.

ЗБЕРЕГТИ ПАМ'ЯТЬ

Спочатку частина книги увійшла до збірника «Хроніки війни», виданого за підтримки Департаменту культури і туризму Запорізької міської ради. 9 лютого 2026 року книга офіційно надійшла до бібліотек Запоріжжя та області.

Але хотілося, щоб світ побачила й повна версія розповіді: з документальними світлинами, з епізодами, які не увійшли до друкованого збірника, без скорочень і без втрати живого голосу людей, які довірили свої спогади.

Так з'явилася електронна версія книги «Битва за Енергодар», доступна для читачів

Було важливо простежити, як війна змінювала людей — не абстрактно, а всередині, по-живому

у всьому світі, щоб її могли прочитати енергодарці, розкидані нині по різних країнах. Ця книга для них. Щоб вони могли зберегти нашу історію, передати її дітям, надіслати друзям і родичам.

Пізніше вийшов і окремий друкований варіант книги, виданий за власні кошти. Ця книга — не просто авторський проєкт. Це відповідальність перед містом, перед тими, хто загинув, хто пройшов полон, хто залишається в окупації, хто чекає повернення додому, хто тримав Енергодар у перші дні, коли світ ще тільки починав усвідомлювати масштаб небезпеки.

«Битва за Енергодар» — це книга про місто, яке стало символом українського спротиву. І саме тому ця історія важлива не лише для Енергодара. Вона важлива для всієї України.

ДОПОМОГТИ ОБОРОНЦЯМ УКРАЇНИ

Повна версія «Битви за Енергодар» стала не лише літературним свідченням, а й інструментом підтримки українських військових: кошти від продажу спрямовуються на потреби Захисників і Захисниць.

Придбати електронну версію книги «Битва за Енергодар» можна за посиланням:

Книга доступна для читачів у будь-якій країні. Звіт про придбання РЕБ (захисту радіоелектронної боротьби) для захисників з Енергодара тут https://t.me/znpp_enerhodar/273 Замовити друковану версію книги можна тут https://t.me/znpp_enerhodar/271

Засновник: Професійна спілка працівників атомної енергетики та промисловості України
Видавець: Редакція газети «Атомник України»

Поштова адреса редакції: вул. Хрещатик, 22, а/с 393 м. Київ, 01001
Газета «Атомник України»
Головний редактор: Марічка КОРМУШКІНА
Телефон: (044) 205-74-20
E-mail: atomnik@union.kiev.ua
atomnik@gmail.com
<http://www.atomprofspilka.info>

Газета виходить 2 рази на місяць
Індекс — 21766
За точність викладених фактів відповідальність несе автор
Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій
При передруку посилання на «Атомник України» обов'язкове

Свідоцтво про реєстрацію
КВ №4480 від 21.08.2000 року
Газета віддрукована у ТОВ «МЕГА-ПОЛІГРАФ»: 04073, м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14.
Тираж 2000